Åsele kyrka, Västerbottens län

Kyrkomiljön

Samhället Åsele har utvecklats ur den kyrk- och marknadsplats som förlades här i mitten av 1600-talet, vid ett sel av Ångermanälven i södra Lappland, och i knutpunkten för flera transportleder mellan kust och fjäll. Etableringen var ett led i organiserandet av lappmarken för att bl.a. främja kolonisation, stödja handel och kristna samerna. Åsele församling bildades 1648, som en utbrytning ur Lycksele socken. Åsele var ett glest befolkat men stort pastorat som en rad inlandsförsamlingar senare bröt sig ur, bl.a. Volgsjö (Vilhelmina), Bergvattnets (Dorotea) och Viska (Fredrika) församlingar. Sedan 2010 utgör Åsele-Fredrika en och samma församling igen, och det diskuteras för närvarande att också gå samman med fler grannförsamlingar till ett storpastorat i Södra Lappland – som det en gång var. Befolkningsmässigt har samhället minskat under de senaste decennierna och inom kommunen bor det idag ca 3000 invånare.

Den nuvarande kyrkan är den fjärde i Åsele. Det första kapellet, en enkel, låg och otät timmerbyggnad, byggdes år 1648 nere vid Ångermanälvens strand. En minnessten framför gravkapellet på Gamla kyrkogården visar var den låg. Kapellet blev med tiden för trångt och ersattes 1750 med en ny träkyrka på samma plats. Denna andra kyrka var avlångt åttakantig med fristående klockstapel och påminde antagligen en hel del om Lyckseles dåvarande kyrka, som idag finns att beskåda som rekonstruktion (Margareta-kyrkan) på Gammplatsen i Lycksele. Även Åseles andra kyrka blev med tiden för trång och 1844 beslöts att uppföra en ny kyrka av sten på Rödbergets topp ca 250 m sydväst om den gamla. Grunden lades 1847 och kyrkan invigdes år 1852. Denna tredje kyrka var en stor treskeppig putsad basilika, uppförd av gråsten och tegel efter ritningar av J. F. Åbom vid Överintendentsämbetet. Kyrkan eldhärjades 1934 och den nuvarande kyrkan byggdes upp 1934–36 på de kvarstående murarna till likartat utseende som den föregående.

Norr och nordväst om den gamla kyrkplatsen på Gamla kyrkogården fanns sedan mitten av 1600-talet en marknadsplats samt en kyrkstad med ”borgarbodar”, ”lappkojor”, ”finners hus” och prästgård. Kyrkstaden brann ner 1852 och därefter flyttades marknads- och kyrkstadsplatsen till området söder om den nya kyrkan. Av den nya plan som gjordes 1860 framgår att kyrkstugorna, som främst utgjordes av enkelkors-byggnader, var grupperade fyra och fyra i ett rätvinkligt gatusystem. Landsvägen mellan Umeå och Dorotea (nuvarande Storgatan) passerade rätt genom kyrkstaden och i rät vinkel mot denna gick uppfarten till kyrkan (nuvarande Kyrkgatan) från torget, som låg på samma plats som nu. Tätorten Åsele har växt fram med utgångspunkt i denna kyrkstadsplan. Kyrkstaden revs i slutet av 1940-talet men åtta kyrkstugor bevarades och flyttades till Åsele hembygdsområde.

Åsele kyrka har ett högt och dominerande läge på Rödberget i norra delen av samhället. Runt kyrkan finns öppna gräsytor som omges av naturmark med tall, cembratall, gran, ädelgran, björk, rönn, poppel och syrén. Öster om kyrkan finns en rundad enkel

terrassering. Begravningsplatsen är belägen ca 250 m nordost om kyrkan intill Ångermanälven och vid östra infarten till samhället.

Begravningsplatsen

Begravningsplatsen ligger på plan mark intill Ångermanälvens västra strand. Den har successivt utvidgats norrut och består idag av fyra områden. De är från söder räknat Gamla kyrkogården (invigd 1648), Nya kyrkogården (1941), Norra kyrkogården (1966) och Västra kyrkogården (1987).

Gamla kyrkogården omges till stor del av ett enkelt svartmålat järnstaket. Gravområdet präglas av grusgravar, grusade gångar och dominerande mäktiga granar, men även björkar. På kyrkogården har det funnits en tradition av välordnad mönsterkrattning av gravarna, bl.a. i formen av en uppvikt bok. Mellan gravarna har det tidigare funnits låga häckar, men i de flesta fall är dessa numera ersatta av låga grussträngar. Flera intressanta gravvårdar förekommer liksom ett gjutjärnsstaket. Två fält erinrar om spanska sjukans offer. En björkalléförsedd grusväg till den gamla pumpstationen vid älven åtskiljer Gamla och Nya kyrkgården. På de yttersta delarna av Gamla kyrkogården mot sydväst och nordväst har grusgravarna lagts igen till gräsgravar. I den östra delen gjordes allmänna gravplatser om till enskilda 1924. Ett *gravkapell* från 1934–35 är beläget på Gamla kyrkogården. På samma plats låg tidigare ett äldre åttakantigt gravkapell. Det nuvarande kapellet är ritat av arkitekt Kjell Wretling. Det utgörs av en enkel men fint avstämd rektangulär träbyggnad. Den har vitmålad stående slätpanel, rundbågiga fönster på långsidorna och olivgröngrå entréport på gaveln. Det valmade sadeltaket kröns av ett kors. Taket var ursprungligen klätt med tjärat spån, men är sedan 1959 belagt med kopparplåt.

Nya kyrkogården började anläggas omkring 1941 och hade då grusgravar, vilka lades om till gräs 1973–74. Detta område omgärdas av ett järnstaket i sydväst och en häck mot Norra kyrkogården i nordväst. Området är gräsbevuxet. Gravvårdarna utgörs både av stående gravstenar och liggande stenplattor. En grusad gångväg med björkallé går i fyrkant runt området. Mot norra sidan finns en kornellhäck och en minneslund, markerad av en rest sten.

Norra kyrkogården togs i bruk omkring 1966. Området avgränsas mot vägen av ett järnstaket och mot älven av ett ståltrådsstaket. Ett nytt gravkapell, *Mariakapellet*, med ekonomi- och personalutrymmen uppfördes inom detta område 1978, efter ritningar av Gunnar Johannessen vid Arking AB i Örnsköldsvik. Kapellet består av tre rektangulära volymer som är olika höga och förskjutna i förhållande till varandra. Volymernas motstående pulpettak är täckta av skivplåt. Fasaderna är klädda med brunmålad lockpanel. Takfot, vindskivor och knutar är breda och vitmålade, liksom de vertikala lister som markerar såväl fönster som den glasade entrén. Bärande karaktärsdrag invändigt i kapellet är det sluttande taket buret av breda limträbalkar, det högt infallande ljuset under takfoten, den vitlaserade väggpanelen, det bruna klinkergolvet, den enkla mörka bänkinredningen, det stora inslaget av omålad furu i tak och inredningsdetaljer samt de enkla armaturerna i koppar. Den textila altartavlan är utförd av Anna-Lisa Grundström. Gravkvarteren på Norra kyrkogården består av sammanhängande gräsytor med gångar av skifferplattor och grus, ett fåtal björkar och måbärshäckar. I anslutning till kapellet förekommer björkspirea och amerikansk hagtorn. Norr om kapellet finns ett mindre redskapsskjul.

Västra kyrkogården, som började projekteras 1982 och togs i bruk 1987, kännetecknas av mer medveten markplanering. Det omges av ett ljusmålat trästaket och mjukt slingrande gångvägar av asfalt i gräsytor med björkdungar, snedställda rader av gravar avgränsade av amerikansk hagtorn, en meditationsplats med fyra bänkar samt inslag av röd kornell, rönn, bollpilar och häggmispel.

Kyrkan

Kyrkan är uppförd 1934–36 efter ritningar av arkitekt Knut Nordenskjöld, men på de kvarstående murarna av den gamla nedbrunna kyrkan. Planformen är därför i stort sett densamma som hos föregångaren, liksom utformningen som en treskeppig basilika, med förhöjt mittparti och västtorn till stor del inom byggnadskroppen. Kyrkans stomme av tegel (tornet i armerad betong) är putsad med en gulvit spritputs med omfattningar i slätputs. Även den grå sockeln är slätputsad, utom på tornhörnet i nordväst, där det finns en korssymbol och inskriptioner från byggnadstiden. Tornet – som avviker mest från sin föregångare i kyrkans exteriör – avslutas med en kopparklädd förhöjd lanternin samt två stegvis mindre klockvåningar. Den översta har ett insvängt valmat tak och kröns av glob och förgyllt kors. Kyrkans huvudentré, som är placerad på tornets västra sida, utgörs av en dubbel kopparklädd port med granitomfattning. Ovanför porten finns en minnestavla i stenrelief. Långhusets fönster är rundbågiga och djupt indragna. Klerestoriefönstren är cirkelrunda. Fönsterbågarna är målade i grå oljefärg och har blyspröjsade rutor. Mot öster har kyrkan en utbyggd halvrund korabsid. Sakristian ligger i vinkel från koret mot nordost. Kyrkans tak utgörs av ett säteritak belagt med kopparplåt som skivtäckning (utbytt 1963 och kompletterat 1999).

Vapenhuset nås dels genom huvudentrén i väster, dels genom sidoingångar mot norr och söder, som via passager leder från en brudkammare i norr och en vestibul med toaletter i söder. Från vestibulen går en trappa upp till en avsats som leder in till läktaren. Till de bärande karaktärsdragen i vapenhuset hör taket med synliga grova bjälkar och de spegelindelade dörrbladen.

Det öppna och höga kyrkorummet erinrar om en kolonnhall med allvarstyngd enkelhet, stenmaterial och – med undantag av taket – en dämpad stram färgsättning. Kyrkorummet har fernissat trägolv och i koret ligger ett grått kalkstensgolv. Innerväggarna är putsade och kalkavfärgade i sandstenskulör 1962. Den ursprungliga kulören gick mer mot gråvitt. Mittskeppets tak var ursprungligen reveterat och målat i blågrågrön kulör, sidoskeppens tak i grågrönt. Innertaken kläddes med träpanel 1962 och mittskeppet laserades i brunt, sidoskeppens tak i rostrött. Längst fram i norra sidoskeppet finns en grund nisch med konstnären Yngve Lundströms väggmålning ”Den heliga staden”. Bakom norra sidoskeppet och predikstolen ligger sakristian, med ingång från koret. Som pendang på andra sidan, längst fram i det södra sidoskeppet, ligger ett dopkapell. Det är bland annat inrett med kalkstensdopfunten från kyrkans byggnadstid, men även med kyrkliga inventarier från Åseles tidigare kyrkor. Som dopaltare tjänstgör ett gustavianskt förgyllt spegelbord som ursprungligen utgjorde altare i kyrkan från 1852. En mindre vitmålad trädopfunt med förgyllda detaljer kommer troligtvis också från 1800-talskyrkan, medan nummertavlan har mer av bondebarockkaraktär och därför torde härröra från 1700-talskyrkan. Glasmålningarna i dopkapellet är utförda efter Yngve Lundströms förslag. Han stod även för kyrkans ursprungliga målning, med fina marmoreringar.

Kyrkans altarring och predikstol med ljudtak är utförda i svartbrun polerad kalksten från Gusta stenförädlingsverk i Brunflo. På predikstolen som är mörk, tung och till formen kantig utgör de förgyllda skulpturerna av Carl Fagerberg ett konstrasterande blickfång. Altarringen är nästan cirkelrund, med en tät barriär som i mitten är dekorerad med ett förgyllt änglahuvud. Knäfall och överliggare är klädda med vinrött tyg. Altartavlan ”Fottvagningen” är utförd som en triptyk av Gunnar Torhamn. Den kröns av guds-symbolen triangeln med det allseende ögat med moln och strålkrans, samt flankeras av två förgyllda putti. Kyrkans fasta bänkinredningen är indelad i två bänkkvarter med mittgång och sidobänkar utmed ytterväggarna. De två främsta bänkraderna togs bort 1962 och den gulmarmorerade bänkfronten kapades vid pelarna. Bänkarna är marmorerade i grönblått och gavlarna i blågrått med gult räfflat mittparti och symboler. Bänkarnas översta list är rödmarmorerad (ursprungligt utförande) eller täckmålad i rött. Kyrkans spegeldörrar är brunmarmorerade och försedda med posthornstrycken i mässing.

Fönstren har gråmålade karmar och poster samt blyinfattade glas med svaga kulör-variationer. Fönsterbänkarna består av grå kalksten. Läktarbarriären är klädd med träfiberskivor marmorerade i gulbrunt och mot sidorna av olikfärgade träskivor satta i förband till ett geometriskt mönster. I mitten finns en halvrund oljemålning föreställande en hjort vid en vattenkälla. Barriären är förhöjd genom ett sentida räcke. Läktaren är förändrad på så sätt att de ursprungliga bänkarna har tagits bort i mittpartiet då orgeln byttes och flyttades fram 1972. Den gamla orgelfasaden (Otto Isberg, Bygdeå) finns kvar i utrymmet bakom orgeln. I det nordvästra hörnet, bakom läktaren, finns ett körrum. Taket under läktaren består av kassettindelade gråbeigemålade träfiberskivor med infälld takarmatur. En dörröppning i bakre väggen under läktaren sattes igen när en rwc byggdes i vestibulen 1988/89. Dörren in till sakristian är klädd med kopparplåt. Sakristian tillbyggdes mot norr 1962. Innerväggarna är putsade och målade i beige kulör, listverk i ljusgrått, dörrar enkelt ådrade i grågrönt/rödbrunt samt tak i brunbetsad fasspontpanel. Ovanför sakristian finns ett textilförvaringsrum.

Kyrkan är till det yttre väldigt lite förändrad. Utbyggnaden av sakristian är väl anpassad till kyrkan. I samband med renovering av takplåten 1999 gjordes mindre justeringar av takets utformning, några taksäkerhetsanordningar och stuprör har bland annat tillkommit. Den tidigare svarta sockeln är numera gråmålad och under senare tid har en olämpligt utformad handikappramp av galvaniserat järn tillkommit vid huvudentrén.

De tydligaste invändiga förändringarna utgör mittskeppets och sidoskeppens takpanel och färgsättning från 1962. Takkulörerna harmonierar visserligen med kyrkointeriören i övrigt, men är inte karaktäristiska för 1930-talet. Även några andra invändiga förändringar bör nämnas. År 1959 inreddes toaletter i vapenhusets sydvästra hörn. 1972 förändrades inredningen på läktaren, bänkar togs bort och orgel/orgelfasaden flyttades fram och byttes ut. 1988 togs de två främsta bänkraderna bort för att ge ökad plats för kören. Bänkskärmarna flyttades samtidigt bakåt och anpassades till kolonnerna. Ett nytt lillaltare i furu placerades till vänster om predikstolen. Vid okänd tidpunkt har de obelisker som stod på de främsta bänkarnas inre postament tagits ned och ställts vid lillaltaret. Obeliskerna från kyrkans byggnadstid är dekorativt snidade med förgyllda vinrankor och kröns av eldflammor. Kyrkans uppvärmning har ändrats flera gånger. Ursprungligen var uppvärmningen vattenburen, men så sent som 1985 ersattes de vattenburna radiatorerna med direktverkande elradiatorier, placerade bakom de

längsgående bänkarna vid ytterväggen samt som bänkvärmare. 2007 byttes väggradiatorerna samt en del av bänkvärmarna tillbaka till vattenburna radiatorer, anslutna till kommunens fjärrvärmenät.

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Åsele kyrka utgör både genom sin placering och genom sin utformning en monumentalbyggnad på höjden ovanför samhällets centrum. Hela samhället har vuxit fram ur den kyrk- och marknadsplats som etablerades här på 1600-talet. Kyrkan och kyrkomiljön har därigenom ett identitetsvärde för Åsele.

Stilhistoriskt tar kyrkan utgångspunkt både i det tidiga 1800-talets nyklassicism – liksom sin föregångare – och till viss del i barocken (främst genom tornets utformning). Kyrkan byggdes upp på murarna av den gamla nedbrunna kyrkan, och fick därför likheter med den, såväl planmässigt som utseendemässigt. Men den kyrka som reste sig ur askan på 1930-talet präglas kanske allra mest av sin egen tillkomsttid. Kyrkan utgör med sin storvulna och orubbliga framtoning ett för Västerbotten ovanligt exempel på 1930-talets manifestationsvilja. Kolonnerna, bänkhavet, materialanvändningen och inte minst dimensionerna är en del av uttrycken för detta. Tidsandan understryks av den invändiga färgsättningen och de tidstypiska utsmyckningsdetaljerna, såsom meanderslingor, tandsnitt, stiliserade geometriska kors, fyrpass, hakkors, sköld-, band- och örnmotiv. Utsmyckningen är dock, liksom arkitekturen i övrigt, stram och allvarsam till sin karaktär.

Kyrkan är mycket välbevarad såväl utvändigt som invändigt. Trots en del förändringar utgör kyrkorummet en väl sammanhållen och genomarbetad helhet. Det är något som överhuvudtaget är typiskt för arkitekten Knut Nordenskjölds kyrkor, liksom hans omisskännliga stil i inredningsdetaljer som exempelvis nummertavlor, lampetter, informationstavlan i vapenhuset och inte minst obeliskerna, som var ett av Nordenskjölds favoritmotiv. Den konstnärliga utsmyckningen präglas av hög kvalitet och precis som i flera andra kyrkor samarbetade Nordenskjöld här med Yngve Lundström, Gunnar Torhamn och Carl Fagerberg. Samma kvartett hade stått bakom Sankt Olovs kyrka i Skellefteå ett decennium tidigare. Vid en jämförelse liknar de två kyrkorna varandra genom att båda är storslagna och genomarbetade stenkyrkor med stilblandning och tillbakablickande drag. Men om Sankt Olovs kyrka främst blickar tillbaka på medeltid, barock och jugend så är det främst klassicism och 1930-tal som står i fokus i Åsele. Båda kyrkorna är eleganta och påkostade men Åsele kyrka talar ett mer allvarstyngt språk än Sankt Olovs kyrka. En skillnad är också att Sankt Olovs kyrka skapades från början, medan utformningen av Åsele kyrka redan i viss mån – åtminstone planmässigt – var given av dess föregångare.

Utöver de tidstypiska inslag som redan framhållits ovan bör även baptisteriet samt det med lister kassettindelade taket under läktaren nämnas. Eftersom kyrkan är så välbevarad är den också särskilt känslig för förändringar. Att så gott som alla bänkar finns kvar, fyller ut kyrkan och skapar harmonisk balans och massverkan hör till kyrkans bärande karaktärsdrag och får anses som mycket ovanligt idag, då bänkborttagningar gjorts i de flesta kyrkor.

Den äldsta delen av begravningsplatsen utgör historisk mark med anor från mitten av 1600-talet, men varken bebyggelse eller gravvårdar finns kvar från äldsta tid. De

kulturhistoriska värdena representeras bl.a. av det fint utformade gravkapellet från 1934, av de stora granarna och av de unika mönsterkrattade grusgravarna. Det nyare gravkapellet, Mariakapellet från 1978, utgör ett av länets mest tidstypiska och välbevarade gravkapell från 1970-talet. Såväl utformning, som materialval och färgsättning är betydelsefulla karaktärsdrag. De mest iögonfallande förändringarna utgörs av luftvärmepumpsaggregaten, varav särskilt det på framsidan har en exponerad och därmed olämplig placering.

Att särskilt tänka på vid användning och förvaltning av kyrkomiljön och byggnaderna

- Kyrkan är en av länets få monumentala stenkyrkor från 1930-talet och särpräglad genom sin dubbelbottnade arkitektur. Genom sin placering utgör den ett landmärke för Åsele.

- Kyrkan är utvändigt ganska oförändrad sedan uppförandet. De grundläggande karaktärsdragen och materialen är viktiga att bibehålla.

- Kyrkorummets 1930-talskaraktär och den höga ambitionen i materialvalet är viktig att värna om i framtida förvaltning.

- Gamla kyrkogårdens karaktär med dess vegetation, gravkapell och mönsterkrattade gravar är mycket angelägen att bibehålla.

- Mariakapellet är ett av länets bäst bevarade och mest tidstypiska gravkapell från 1970-talet.

Litteratur- och källförteckning

- *Bebyggelsehistorisk tidskrift. Övre Norrlands kyrkor*. Nr 22, 1991. Uppsala 1992.
- *Begravningsplatsinventeringen* 1979–1983. Inventeringsblanketter i Länsstyrelsens arkiv.
- Flodin, Barbro. *Kyrkobyggnader 1760–1860. Del 3. Övre Norrland.* Stockholm 1991. (Åsele gamla kyrka)
- Hållén, Agneta. *Nya svenska kyrkor. Del III, Norrland*. RAÄ 1998.
- *Kulturhistorisk beskrivning av bebyggelsen i Åsele, Dorotea och Fredrika tätorter.* Inventering och bevarandeförslag 1977. Västerbottens museum 1978.
- *Vård- och underhållsplanen för Åsele kyrka.* Västerbottens museum 2004.
- www.wikipedia.se

Inventeringsdatum: 2002-10-17, revidering 2011-05-25
Ansvar karaktäristik och bedömning: 2002: Bo Sundin, Länsstyrelsen Västerbotten och Annika Lindberg, Västerbottens museum. Revidering 2011: Annika Lindberg, Historiska Hus AB och Andreas Grahn, Länsstyrelsen Västerbotten. Texten fastställd i maj 2013.

Rapport: Andreas Grahn 2012

Åsele kyrka, Västerbottens län

Samhället Åsele har utvecklats ur den kyrk- och marknadsplats som förlades här i mitten av 1600-talet. Kyrkan låg då på Gamla kyrkogården, vid Ångermanälven och infarten till Åsele. Kyrkan fick sitt nuvarande läge på Rödberget 1847 när den tredje kyrkan började byggas(bild ovan från 1860, Västerbottens museum). Den brann 1934 och nuvarande kyrka stod klar 1936. Kyrkogården utvidgades successivt mot nordväst med Nya kyrkogården 1941, Norra kyrkogården 1966 och Västra kyrkogården 1987. Mariakapellet ligger mellan Norra och Västra kyrkogården (längst upp i bilden). Kyrkstaden flyttades efter en brand 1852 till området söder om den nya kyrkan och blev upphovet till dagens centrum i tätorten Åsele. Ett fåtal kyrkstugor finns kvar, men är flyttade till hembygdsområdet. Satellitbild från www.maps.google.se

Åsele kyrka (1934–36), efter ritningar av Knut Nordenskjöld, har samma planform som föregångaren och är liksom den en treskeppig basilika med klassicistiska drag. Tornet har dock en helt annan utformning, med nybarocka drag istället för nygotiska. Utöver stilblandningen, som var vanlig bland kyrkor även under 1920-talet, märks här ett påtagligt inslag av 1930-talets manifestationsvilja, vilket detta är länets enda exempel på. Tidstypiska symboler förekommer särskilt invändigt men även utvändigt. Kyrkan präglas av en stram elegans, påkostade material och klassicistisk renhet. Byggnaden är mycket välbevarad. Taket är bytt men har samma utförande som det ursprungliga. Kyrkan vakar genom sin placering över samhället, och den högt belägna kyrkotomten omges bl.a. av ståtliga tallar.

Foto: Andreas Grahn/Länsstyrelsen Västerbotten, 2011 (där inte annat anges).

Åsele kyrka, Västerbottens län

***Ovan**: I öster avslutas kyrkan med en halvrund korabsid. Sakristian ligger i vinkel mot nordväst. De rundbågiga fönstren är djupt indragna i fasaden. Väggarna är putsade med gulvit spritputs med omfattningar i slätputs. Grunden är slätputsad i grått, ursprungligen i svart. Öster om kyrkan finns en rundad terrassering.*

***Ovan, vänster**: Huvudentrén i västtornet omges av en enkel granitomfattning med en minnestavla ovanför. Dörrarna är kopparklädda. En olämpligt utformad ramp utgör den mest påtagliga förändringen.*

***Vänster**: Sakristian byggdes ut mot norr 1962, men på ett väl anpassat sätt. De blyspröjsade fönsterbågarnas färgsättning, det enkla järnräcket och de släta koppar-dörrarna understryker tidsandan och kyrkans allvarsamma och strama stil.*

***Nedan**: De få utsmyckningsdetaljerna innehåller symboler som idag kan uppfattas som laddade, men innan nazisterna lade beslag på dem var dessa symboler vanligt förekommande som utsmyckning bl.a. på offentliga byggnadsverk. De dekorativa beslagen på koppardörrarna har örnvingar och såväl på grunden som invändigt förekommer det stiliserade hakkors.*

Foto: Andreas Grahn/Länsstyrelsen Västerbotten, 2011 (där inte annat anges).

Åsele kyrka, Västerbottens län

Det öppna och höga kyrkorummet erinrar om en kolonnhall med allvarstyngd enkelhet och stram färgsättning. Interiören liknar i hög grad den tidigare kyrkans, men istället för nyklassicismens symbolik och förgyllda utsmyckningar präglas detta kyrkorum av 1920-talsklassicismens renhet och 1930-talets manifestationsvilja. Nordenskjölds genomarbetade helhetsgestalning uttrycker stram elegans och hög kvalitet i material och utförande. Det i princip orörda bänkhavet bidrar också i hög grad till kyrkorummets karaktär. Den mest påtagliga förändringen interiört skedde 1962–63 när innertakens revetering i dämpade kulörer ersattes av en träpanel med varmare färgsättning, som visserligen harmonierar med interiören i övrigt men inte är tidstypisk. Fotot ovan till vänster visar interiören i den gamla kyrkan (Västerbottens museum, okänd fotograf och år).

1962 togs de två främsta bänkraderna bort och 1972 förändrades inredningen på läktaren och en ny orgel tillkom. Kyrkorummet är ändå i huvudsak mycket välbevarat. Nummertavlan är en av många inredningsdetaljer vars utformning är typisk både för tiden och för Knut Nordenskjölds formspråk.

Foto: Andreas Grahn/Länsstyrelsen Västerbotten, 2011 (där inte annat anges).

Åsele kyrka, Västerbottens län

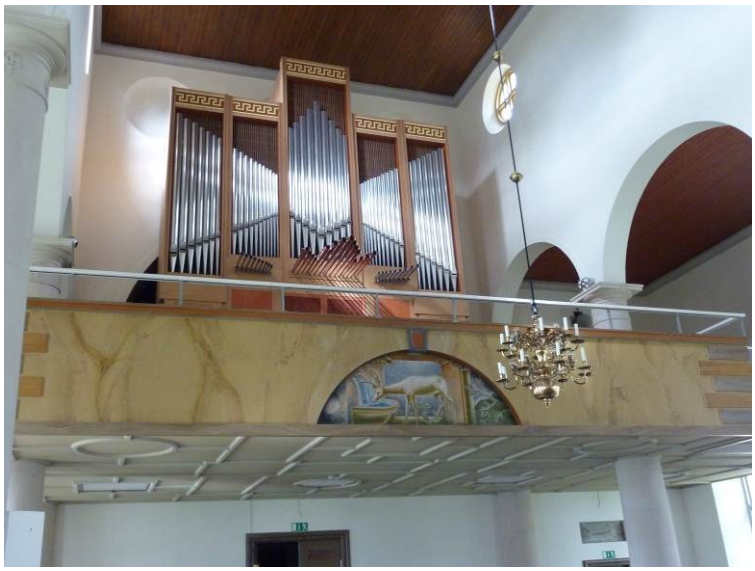
Andra tidstypiska inslag i kyrkan är det särskilda dopkapellet samt armaturerna. De obelisker som ska stå på främsta bänkparet, men som på bilden placerats under Yngve Lundströms väggmålning av den Heliga staden, var något typiskt för Nordenskjölds kyrkor. Även lampetternas utformning uttrycker tydligt Nordenskjölds estetik. Carl Fagerbergs förgyllda skulpturer kontrasterar mot den mörka predikstolen. Kanske finns det en evangelisk symbolik i den sakramentala kalkstens-inredningens orubbliga tyngd i denna kyrka som är byggd på hälleberget. I dopkapellet samsas dopfunten i kalksten från kyrkans byggnadstid med inventarier från Åseles tidigare kyrkor. Dopaltaret och den mindre dopfunten är från den nedbrunna 1800-talskyrkan medan en nummertavla i bonde-barock kommer från den rivna 1700-talskyrkan.

De stramt utformade bänkarna är målade av Yngve Lundström och bänkgavlarna har marmoreringsmålning av hög klass.

Foto: Andreas Grahn/Länsstyrelsen Västerbotten, 2011 (där inte annat anges).

Åsele kyrka, Västerbottens län

Listindelningen under läktaren är tidstypisk. Nuvarande orgeln från 1972 infogar sig rätt väl men ger inte samma autenticitet som den gamla orgelfasaden som fortfarande finns kvar bakom den nya orgeln.

Även vapenhuset har fina kvaliteter med bl.a. takutformningen, dörrarna, minnestavlan och originalarmaturen kvar. Rummet skulle dock vinna på om den missprydande lysrörsarmaturen kunde ersättas av en mer diskret lösning.

Sakristian byggdes till och utökades med 36 kvm 1962–63. Golvet byttes samtidigt.

Foto: Andreas Grahn/Länsstyrelsen Västerbotten, 2011 (där inte annat anges).

Åsele kyrka, Västerbottens län

Gamla kyrkogården från huvudentrén i sydväst, samt gravkapellet från 1935.

Gamla kyrkogården är det första man möter när man anländer till Åsele österifrån. Kyrkogården präglas av grusgravar, grusgångar och dominerande mäktiga granar. En del gravar är fortfarande häckomgärdade men de flesta häckar har ersatts av låga grussträngar. Ännu för tio år sedan mönsterkrattades gravarna omsorgsfullt – en tradition som idag verkar ha försvunnit i Åsele men gärna skulle få återupptas.

Nya kyrkogården började anläggas 1941 och hade från början grusgravar. Dessa lades om till gräs 1973–74. Här finns stående gravstenar, en del liggande stenplattor samt björkar.

Foto: Andreas Grahn/Länsstyrelsen Västerbotten, 2011 (där inte annat anges).

Åsele kyrka, Västerbottens län

Norra kyrkogården togs i bruk omkring 1966. De stående gravstenarna är huvudsakligen ljusa. Norr om begravningsplatsen ligger Mariakapellet.

Mariakapellet uppfördes som nytt gravkapell 1978. Detta är länets bäst bevarade och mest tidstypiska gravkapell från 1970-talet. Den exponerade placeringen av ett luftvärmeaggregat är det mest förvanskande tillägget utvändigt.

Såväl formspråket som material, målningsbehandling och kulörer är tidstypiska för 1970-talet. Eftersom de flesta 1970-talsinteriörer har förändrats vore det av stort värde om denna interiör kan bibehållas som intakt och oförvanskad. Den nedre bilden visar kapprummet.

Foto: Andreas Grahn/Länsstyrelsen Västerbotten, 2011 (där inte annat anges).